Näringsutskottets betänkande

1980/81:22

över proposition 1980/81:51 om Norrlandsfondens fortsatta verksamhet m. m. jämte motioner

Ärendet

I proposition 1980/81:51 (industridepartementet) har regeringen föreslagit riksdagen att

1. godkänna av chefen för industridepartementet förordade riktlinjer för Norrlandsfondens verksamhet för tiden 1981–1985,
2. fastställa en ram av 150 000 000 kr. för statens bidrag till Norrlandsfonden under budgetåren 1981/82–1985/86.

Med anledning av propositionen har väckts två motioner, som redovisas nedan.

Propositionen

I propositionen föreslås att Norrlandsfonden erhåller nya riktlinjer för sin verksamhet för tiden 1981–1985 och att en ram av 150 milj. kr. fastställs för statens bidrag till Norrlandsfonden under budgetåren 1981/82–1985/86. Förslagen innebär väsentligen att Norrlandsfonden inom ramen för oförändrat anslag i ökad omfattning inriktar sitt stöd mot industriellt utvecklingsarbete. Av riktlinjerna framgår vidare bl. a. att Norrlandsfonden skall upprätta årliga handlingsprogram som översiktligt indikerar fondens kommande verksamhetsinriktning.

Vad gäller Norrlandsfondens geografiska verksamhetsområde innebär de nya riktlinjerna inga förändringar.

Motionerna

Yrkanden

Motionerna är följande:

1980/81:117 av Olle Westberg i Hofors m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen uttalar att Gävleborgs län bör ingå i Norrlandsfondens geografiska verksamhetsområde.

1980/81:126 av John Andersson m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen med ändring i proposition 1980/81:51 beslutar

1. att Gävleborgs län skall ingå i Norrlandsfondens verksamhet,
2. att Norrlandsfondens program och medelsbehov skall bli föremål för

prövning vart tredje år,

3. att statens bidrag till Norrlandsfonden fastställs till 150 000 000 kr. under budgetåren 1981/82–1983/84.

Motivering

I detta avsnitt redovisas endast motiveringen för de förslag i motionerna som innebär att Gävleborgs län skulle ingå i Norrlandsfondens verksamhetsområde. Motiveringen för övriga förslag – i motion 1980/81:126 – refereras under rubriken Utskottet.

I motion *1980/81:117* anförs att det har rått osäkerhet om vilka möjligheter Norrlandsfonden har att ge stöd åt industriella verksamheter i Gävleborgs län. Å ena sidan har riksdagen med anledning av riksdagsmotioner vid flera tillfällen konstaterat att det inte föreligger några formella hinder för Norrlandsfonden att ge stöd till företag i Gävleborgs län. Å andra sidan har Norrlandsfonden bl. a. i informationsskrifter hävdat att den är till för de fyra nordligaste länen, en avgränsning som också har återspeglat sig i styrelsens sammansättning. I praktiken har sålunda Gävleborgs län legat utanför fondens verksamhetsområde med undantag av den s. k. mineraljakten, säger motionärerna. De anser att osäkerheten beträffande Norrlandsfondens geografiska verksamhetsområde fortfarande råder efter det utredningsarbete som ligger till grund för propositionen.

Som stöd för sitt förslag redovisar motionärerna uppgifter om befolknings- och sysselsättningsförhållandena i Gävleborgs län och jämför dessa med motsvarande uppgifter om de fyra nordligaste länen. De pekar också på att Gävleborgs län är det enda av Norrlands- och skogslänen, där staten inte har gått in med speciella insatser i form av regionala investment- eller utvecklingsbolag. Om inte Gävleborgs län får ta del av Norrlandsfondens resurser bör länet kompenseras genom en särskild fond för de södra skogslänen eller genom ett regionalt investment- eller utvecklingsbolag, uttalar motionärerna. – I motion *1980/81:126* anförs att det är svårt att finna någon väsentlig skillnad mellan Gävleborgs län och de andra Norrlandslänen när det gäller sysselsättningsproblemen.

Tidigare riksdagsbehandling av frågor om Norrlandsfondens geografiska verksamhetsområde m. m.

Motioner med förslag om att Norrlandsfondens geografiska verksamhetsområde skulle omfatta även Gävleborgs län har vid en rad tillfällen under 1970-talet avslagits av riksdagen på förslag av näringsutskottet (NU 1971:13, 1974:7, 1975:13, 1975/76:53, 1976/77:7, 1976/77:36).

Våren 1978 behandlade utskottet (NU 1977/78:42 s. 12) ett motionsyrkande om en särskild fond för de s. k. södra skogslänen, dvs. Gävleborgs län, Kopparbergs län och Värmlands län. Utskottet erinrade om riksdagens

beslut i december 1977 om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling. Enligt detta skulle de nyetableringsfrämjande insatser som görs av Svenska Industrietablerings AB (Svetab) försöksvis organiseras inom ramen för två särskilda investmentbolag, helägda av Svetab. Bolagens insatser avsågs bli koncentrerade till två geografiska regioner, Värmland-Bergslagen och mellersta Norrland. Vad gällde insatser för Gävleborgs län sade sig utskottet utgå från att denna fråga skulle övervägas inom regeringskansliet i samband med beredningen av en aviserad proposition till riksdagen om Norrlandsfondens verksamhet. Den aktuella motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet

De riktlinjer för Norrlandsfondens verksamhet för tiden 1981–1985 som föreslås i propositionen innebär bl. a. att fondens geografiska verksamhetsområde "även i fortsättningen" skall i huvudsak omfatta de fyra nordligaste länen med särskild uppmärksamhet på Norrbottens län och inlandskommunerna (s. 6). Vidare bör, uttalas det i propositionen, myndigheternas beslut om den regionala utvecklingen ligga till grund för Norrlandsfondens verksamhet, så att denna står i samklang med övriga åtgärder som staten vidtar för att främja utvecklingen i de berörda länen.

I motionerna 1980/81:117 och 1980/81:126 föreslås att riksdagen skall uttala att Gävleborgs län skall ingå i fondens geografiska verksamhetsområde. I den förstnämnda motionen sägs att det är oklart om fonden kan ge stöd till projekt inom Gävleborgs län. Motionärerna pekar på att riksdagen visserligen vid flera tillfällen har uttalat att det inte föreligger några formella hinder för fonden att verka inom Gävleborgs län men att fonden däremot i egna informationsskrifter har hävdat att den är till för de fyra nordligaste länen.

När riksdagen nu har att besluta om riktlinjer för Norrlandsfondens verksamhet under den närmaste femårsperioden anser utskottet att den påtalade oklarheten bör undanröjas. Enligt utskottets mening bör Norrlandsfondens geografiska verksamhetsområde, såsom föreslås i propositionen (s. 6), i huvudsak omfatta de fyra nordligaste länen med särskild uppmärksamhet på Norrbottens län och inlandskommunerna. Denna avgränsning är motiverad för att fondens begränsade resurser inte skall splittras. Den bör inte hindra stöd åt sådana projekt i de fyra nordligaste länen som också berör angränsande län. Fondens stöd till den s. k. mineraljakten bör sålunda, som också anförs i propositionen, kunna fortsätta som hittills.

Utskottet är medvetet om att sysselsättningsproblemen i de inre delarna av Gävleborgs län i stort sett är av samma art som i övriga norrländska inlandskommuner. Detta motiverar ett fortsatt stöd från samhällets sida. För detta ändamål synes i första hand den regionala utvecklingsfonden i

Gävleborgs län och Svetab Nord AB, vars verksamhetsområde innefattar Gävleborgs län, böra uttnyttjas.

Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande av här angiven innebörd. Förslagen i motionerna 1980/81:117 och 1980/81:126 rörande Norrlandsfondens verksamhetsområde avstyrks sålunda.

Enligt propositionen skall Norrlandsfonden upprätta årliga handlingsprogram som översiktligt indikerar fondens kommande verksamhetsinriktning. Handlingsprogrammet och fondens anslagsframställning förutsätts ligga till grund för statsmakternas beslut om årlig medelstilldelning. Regeringens förslag till anslag för nästa budgetår avses bli framlagt i budgetpropositionen 1981. I den nu framlagda propositionen föreslås emellertid att riksdagen skall fastställa en ram av 150 milj. kr. för statens bidrag under femårsperioden 1981/82–1985/86.

Dessa ställningstaganden kritiseras i motion 1980/81:126. Motionärerna anser att handlingsprogrammen bör omfatta längre perioder för att möjliggöra mer långsiktiga satsningar. Vidare anser de att statens bidrag till fonden bör vara större än vad som föreslås i propositionen. Ökade resurser för fonden skulle, hävdar motionärerna, innebära statsfinansiella besparingar på andra områden, så som arbetslöshetsunderstöd och beredskapsarbeten. Mot denna bakgrund föreslår de att Norrlandsfondens program och medelsbehov skall prövas vart tredje år och att statens bidrag till fonden skall fastställas till 150 milj. kr. för treårsperioden 1981/82–1983/84.

Förslaget i propositionen om årliga handlingsprogram överensstämmer med vad som föreslagits i den utredning som ligger till grund för propositionen. Flertalet remissinstanser har tillstyrkt förslaget. Industriministern anför i propositionen (s. 9) att fonden, med den föreslagna inriktningen mot större men färre industriella utvecklingsprojekt, kommer att alltmer övergå till mera långsiktiga insatser. Förslaget gör det möjligt att redovisa vissa arbetsområden som fonden finner angelägna för insatser under det närmaste året men också löpande in i en längre period, framhåller han.

Utskottet har samma uppfattning och avstyrker sålunda förslaget i motion 1980/81:126 om treåriga handlingsprogram.

Utskottet kan inte heller ansluta sig till förslagen i motion 1980/81:126 att fondens medelsbehov skall prövas vart tredje år och att den nu angivna medelsramen av 150 milj. kr. skall avse endast en treårsperiod. Utskottet tillstyrker sålunda förslaget i propositionen om en ram av 150 milj. kr. för statens bidrag under de fem budgetåren 1981/82–1985/86. Fondens handlingsprogram och anslagsframställningar får sedan ligga till grund för statsmakternas beslut om årlig medelstilldelning.

I övrigt finner utskottet inte anledning till något särskilt uttalande med anledning av vad som i propositionen anförs om riktlinjer för Norrlandsfondens verksamhet för tiden 1981–1985.

Utskottet hemställer

1. beträffande *det geografiska verksamhetsområdet för Norrlandsfonden*
   att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:51 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1980/81:117 och motion 1980/81:126 yrkande 1 godkänner av utskottet angivna riktlinjer,
2. beträffande *årliga handlingsprogram för Norrlandsfonden*
   att riksdagen med bifall till proposition 1980/81:51 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1980/81:126 yrkande 2 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna riktlinjer,
3. beträffande *riktlinjer i övrigt för Norrlandsfondens verksamhet för tiden 1981–1985*
   att riksdagen med bifall till proposition 1980/81:51 moment 1 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna riktlinjer i den mån dessa inte omfattas av utskottets hemställan under 1 och 2,
4. beträffande *statens bidrag till Norrlandsfonden*
   att riksdagen med bifall till proposition 1980/81:51 moment 2 och med avslag på motion 1980/81:126 yrkande 2 i ifrågavarande del och yrkande 3 fastställer en ram av 150 000 000 kr. för statens bidrag till Norrlandsfonden under budgetåren 1981/82–1985/86.

Stockholm den 4 december 1980

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Margaretha af Ugglas (m), Birgitta Hambraeus (c), Lennart Pettersson (s), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Karl Björzén (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Birgitta Johansson (s), Sture Thun (s) och Lennart Blom (m).